

תורה שבעל פה

בית, חינוך ומשפחה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – (15x4) – 60 נקודות
פרק שני
אנ: – (10x4) – 40 נקודות
פרק שלישי
סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (60 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 15 נקודות).

1. "טובים השניים מן האחד"

א. "קשה לזווגם כקריעת ים סוף".

(1) הסבר את הקושי לזווג בני זוג.

(2) על פי המהר"ל, הסבר את הדימוי של זיווג זה לקריעת ים סוף.

(5 נקודות)

ב. (1) רבי עובדיה ספורנו והנצי"ב נחלקו בנוגע להבדל בין גברים לנשים.

עייין בדבריהם, וענה על השאלה שאחריהם.

1. "זיבן ה' א-להים את הצלע... לאשה": להיות לה צורת האיש וסגולותיו, ושתהיה נבדלת ממנו בכלים

גשמיים בלבד, אשר במ יהיה הבדל ביניהם" (רבי עובדיה ספורנו, בראשית, ב', כ"ב).

2. "זכר ונקבה ברא אתם": ללמדנו שהמה שתי בריות... ומשום שהזכר מזה המין, אינו דומה כלל

בתכונתו לנקבה מזה המין... (הרב נפתלי צבי יהודה ברלין, הנצי"ב, העמק דבר, בראשית, א', כ"ז).

לפי כל אחד מן הפרשנים, הסבר את ההבדל שבין איש לאישה.

(2) הרב צבי יהודה קוק הצביע על השוויון הבסיסי שבין איש לאישה.

על פי הרב צבי יהודה קוק, הסבר במה האיש והאישה שווים, וכתוב כיצד הם משלימים זה את זה.

(10 נקודות)

2. יצר ויצירה

א. (1) "כאשר האדם מתבונן במקומות לא צנועים... התאוה מחפשת לה מפלט".

(הרב אלי שיינפלד, היצר הלב והאדם)

במשפט המודגש בקו מתואר מצב שעלול להביא לידי סכנה. הסבר מהי סכנה זו.

(2) בחוברת הלימוד הוצעו כמה דרכים להימנע מהסתכלות במראות לא צנועים.

כתוב שתי הצעות מן החוברת או הצעה אחת מן החוברת והצעה אחת משלך.

(8 נקודות)

ב. (1) על פי הרמב"ם, איסור נגיעה של חיבה בין איש לאישה שאסורים זה על זה הוא איסור מן התורה, ואילו על פי

הרמב"ן, איסור זה הוא מדברי חכמים.

על פי הראי"ה קוק, מהו המצב שבו יסכים הרמב"ן לדעת הרמב"ם?

(2) "כדי להדליק אש גדולה אין צורך ביותר מגפרור אחד" (הרב אלימלך בר שאול).

הסבר דברים אלה בהקשר של איסור נגיעה.

(7 נקודות)

3. קידושין ונישואין

- א. חתן רשאי לברך את ברכות האירוסין, אולם ברוב קהילות ישראל נהוג שהרב הוא המברך ברכות אלו. כתוב שני נימוקים למנהג זה. (5 נקודות)
- ב. (1) קריאת הכתובה במעמד החופה נועדה להפריד בין שלב הקידושין ובין שלב הנישואין. מדוע נוהגים להפריד בין שני שלבים אלה?
- (2) "בהרבה מקומות נהגו שכותבים וחותמים שטר הכתובה בשני טפסים. טופס אחד נמסר לידי הכלה". (הרב בנימין אדלר, הנישואין כהלכתם)
- כתוב מה עושים בטופס שטר הכתובה שלא נמסר לידי הכלה, והסבר את הטעם לכך. (7 נקודות)
- ג. במעמד החופה יש הנוהגים לשים אפר על ראש החתן במקום שבו מניחים תפילין של ראש. ציין מהו הטעם למנהג זה. (3 נקודות)

4. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א. "תיקנו חכמים שיהיו מעשה ידי האישה כנגד מזונותיה" (רמב"ם, הלכות אישות, י"ב, ד').
- (1) הסבר תקנה זו. בתשובתך הסבר את המילים המודגשות בקו.
- (2) מהו הטעם לתקנה זו? (7 נקודות)
- ב. על פי הרב יעקב אריאל, בעידן המודרני חלו שני שינויים שמשפיעים על התנהלות האיש והאישה במסגרת המשפחה.
- (1) מה הם שני השינויים?
- (2) כתוב השפעה אחת של השינויים האלה על התנהלות המשפחה. (8 נקודות)

5. בניית הבית

- א. "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמה את אשתו אשר לקח" (דברים, כ"ד, ה').
- כתוב את השאלה של הרב משה צבי נריה בנוגע למילים "שנה אחת", והסבר את תשובתו. (6 נקודות)
- ב. (1) ציין שתי דרכי התנהגות של בן זוג, בשלבי ההיכרות בין בני זוג, שיכולות להיות סימן מקדים לאופי אלים.
- (2) מדוע דינו של אדם שמכה את אשתו חמור יותר מדינו של אדם שמכה את חברו? (9 נקודות)

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני (40 נקודות)

אם למדת פרקים א'-י"א מן החוברת, ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

6. מצוות עונה

- א. (1) מהי מצוות עונה, ומדוע היא נקראת כך?
 (2) מהי החשיבות של מצוות עונה בנוגע לקשר שבין איש לאשתו?
 (6 נקודות)
- ב. על פי הרב יוסף דב סולובייצ'יק, יש הבדל מהותי בין היהדות ובין הנצרות והפילוסופיה היוונית בנוגע לחיי אישות.
 הסבר הבדל מהותי זה. (4 נקודות)

7. טומאה וטהרה

- א. הראי"ה קוק הסביר את החשיבות של תהליך ההיטהרות: "טהרה כזאת שתישא עליה רק את תו ההיגינה, לא תעצור כוח לפעול את הפעולה הנפשית הזאת שהיא חותכת חיים רוחניים וקדושים לאומתנו".
 (1) איזו מטרה של תהליך ההיטהרות שולל הראי"ה קוק?
 (2) מהי המטרה של תהליך ההיטהרות לפי הראי"ה קוק?
 (5 נקודות)
- ב. ציין שתי תוצאות לא רצויות שעלולות לקרות אם בני זוג יפסקו לעצמם הלכה בענייני אישות ולא יפנו לאדם בעל סמכות הלכתית. (5 נקודות)

8. כיסוי ראש

- א. בנוגע לכיסוי הראש של אישה נשואה יש חיוב מן התורה ויש חיוב מדברי חכמים.
 כתוב מהו החיוב מן התורה ומהו החיוב מדברי חכמים. (4 נקודות)
- ב. הרב שלום משאש שאל: "ישנן היום הלובשות איזה כובעים או מטפחות על ראשן... ויש בזה גירוי יותר מהשיער. האם נאסור להן?"
 (1) הסבר את שאלתו של הרב שלום משאש.
 (2) מהי תשובתו של הרב שלום משאש על שאלה זו, ומהו נימוקו?
 (6 נקודות)

9. גירושין

- א. על פי המדרש, תאר כיצד השכין אהרן הכהן שלום בין בני זוג. (4 נקודות)
- ב. (1) על פי המשנה, ברצון של מי מבני הזוג תלוי מעשה הגירושין?
 (2) מהי תקנת רבנו גרשום בעניין זה, ומדוע הוא תיקן תקנה זו?
 (6 נקודות)

10. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 5 נקודות).
- א. "יהודה בן תימא אומר הווי עז כנמר" (אבות, פרק ה', משנה כ').
 לפי הרב ישראל ליפשיץ ("תפארת ישראל"), ההנחיה לאדם להשתמש ביצר הרע שלו ולהיות "עז כנמר" מעוררת שאלה.
 הסבר את השאלה, וכתוב את תשובתו על שאלה זו.
- ב. בכמה מקהילות ישראל נהוג לכתוב "שטר תנאים" לפני החתונה.
 מהו התוכן של שטר זה, ובאיזה שלב כותבים אותו?
- ג. על פי הרב מרדכי אליהו, בדיקת "הפסק טהרה" היא "הבדיקה החשובה ביותר לטהרתה של האישה".
 מהי בדיקת "הפסק טהרה", ומדוע בדיקה זו היא החשובה ביותר לטהרתה של האישה?

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שלישי (40 נקודות)

אם למדת פרקים א'-ו', י'-י"ד מן החוברת, ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).

11. גירושין

- א. על פי המדרש, תאר כיצד השכין אהרן הכהן שלום בין בני זוג. (4 נקודות)
- ב. (1) על פי המשנה, ברצון של מי מבני הזוג תלוי מעשה הגירושין?
 (2) מהי תקנת רבנו גרשום בעניין זה, ומדוע הוא תיקן תקנה זו?
 (6 נקודות)

12. התנהלותה של משפחה

- א. על פי הרש"ר הירש, בן אינו יכול להיחשב בן סורר ומורה אם אין הסכמה בענייני חינוך בין אביו ובין אימו. הסבר מדוע. (5 נקודות)
- ב. (1) הסבר את הביטוי "לקבוע עיתים לתורה".
 (2) מהו היתרון של לימוד תורה בחבורה על לימוד תורה של אדם יחיד?
 (5 נקודות)

13. קרבה בין האיש לאישה

- א. (1) מהי מצוות עונה, ומדוע היא נקראת כך?
 (2) מהי החשיבות של מצוות עונה בנוגע לקשר שבין איש לאשתו?
 (6 נקודות)
- ב. על פי הרב יוסף דב סולובייצ'יק, יש הבדל מהותי בין היהדות ובין הנצרות והפילוסופיה היוונית בנוגע לחיי אישות. הסבר הבדל מהותי זה. (4 נקודות)

14. סוגה בשושנים – קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א. הראי"ה קוק הסביר את החשיבות של תהליך ההיטהרות: "טהרה כזאת שתישא עליה רק את תו ההיגינה, לא תעצור כוח לפעול את הפעולה הנפשית הזאת שהיא חותכת חיים רוחניים וקדושים לאומתנו".
- (1) איזו מטרה של תהליך ההיטהרות שולל הראי"ה קוק?
- (2) מהי המטרה של תהליך ההיטהרות לפי הראי"ה קוק?
- (5 נקודות)
- ב. ציין שתי תוצאות לא רצויות שעלולות לקרות אם בני זוג יפסקו לעצמם הלכה בענייני אישות ולא יפנו לאדם בעל סמכות הלכתית. (5 נקודות)

15. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 5 נקודות).
- א. "יהודה בן תימא אומר הווי עז כנמר" (אבות, פרק ה', משנה כ').
- לפי הרב ישראל ליפשיץ ("תפארת ישראל"), ההנחיה לאדם להשתמש ביצר הרע שלו ולהיות "עז כנמר" מעוררת שאלה.
- הסבר את השאלה, וכתוב את תשובתו על שאלה זו.
- ב. בכמה מקהילות ישראל נהוג לכתוב "שטר תנאים" לפני החתונה.
- מהו התוכן של שטר זה, ובאיזה שלב כותבים אותו?
- ג. פוסקים בני זמננו קבעו שנשים חייבות ללמוד תורה. כתוב שני נימוקים לחיוב זה.

בהצלחה!